

CUORE, INIMĂ DE COPIL

LITERA® Bucureşti 2018

LITERA®
București
2018

CUPRINS

Tabel cronologic	5
------------------------	---

OCTOMBRIE

Prima zi de școală	9
Învățătorul nostru	11
O nenorocire	12
Băiatul calabrez	13
Colegi mi	15
O faptă generoasă	16
Învățătoarea mea din clasa întâi	18
Într-o mansardă	19
Scoala	21
Micul patriot padovan (<i>povestire lunară</i>)	22

NOIEMBRIE

Coșarul	24
Ziua morților	25
Prietenul meu, Garrone	26
Cărbunarul și domnul	28
Învățătoarea fratelui meu	29
Mama	31

Colegul meu, Coretti	32
Respect pentru oameni și cărți	
Directorul	35
Soldații	37
Ocrotitorul lui Nelli	39
Primul din clasă	40
Micul cercetaș lombard (<i>povestire lunată</i>)	42
Săracii	46

DECEMBRIE

Traficantul	48
Vanitate	49
Prima ninsoare	51
„Zidăreșul“	52
Bulgărele de zăpadă	54
Învățătoarele	56
În casa rănitului	57
Micul copist florentin (<i>povestire lunată</i>)	58
Voință	65
Recunoștință	66

IANUARIE

Învățătorul suplinitor	68
Biblioteca lui Stardi	69
Fiul fierarului	71
O vizită frumoasă	72
Franti eliminat din școală	74
Micul tobosar sard (<i>povestire lunată</i>)	76
Iubirea de patrie	83

Invidia	84
Mama lui Franti	86

FEBRUARIE

O medalie binemeritată	88
Intentii bune	90
Mica locomotivă	91
Trufie	93
Răniții muncii	94
Întemnițatul	96
Infirmierul tatei (<i>povestire lunată</i>)	99
Atelierul	106
Paiața	108
Ultima zi de carnaval	111
Copiii orbi	113
Învățătorul bolnav	118
Strada	120

MARTIE

Școala serială	122
Încăierarea	124
Părinții copiilor	125
Numărul 78	127
Un copil mort	128
În ajunul zilei de 14 martie	130
Împărțirea premiilor	131
Cearța	136
Sora mea	138

APRILIE

Primăvara	148
Azilul de copii	149
La gimnastică	153
Învățătorul tatălui meu	155
Convalescența	163
Prietenii muncitorii	165
Mama lui Garrone	166
Giuseppe Mazzini	167
Virtutea cetățenească (<i>povestire lunară</i>)	169

MAI

Copiii rahitici	174
Sacrificiu	175
Incendiul	177
De la Apenini la Anzi (<i>povestire lunară</i>)	180
Vară	207
Poezie	208
Surdomuta	210

IUNIE

Garibaldi	217
Armata	218
Italia	220
32 de grade	221

Tatăl meu	222
La țară	224
Împărțirea premiilor la școala serială a muncitorilor	226
Învățătoarea mea a murit	228
Mulțumiri	230
Naufragiul (<i>ultima povestire lunară</i>)	232

IULIE

Ultima scrisoare a mamei mele	238
Examenele	239
Ultimul examen	241
Adio	243

OCTOMBRIE

PRIMA ZI DE ȘCOALĂ

17, luni

Azi e prima zi de școală. Trei luni de vacanță la țară s-au spulberat ca un vis. De dimineață, mama m-a dus la școala Baretti, ca să mă înscrive într-o treia primară; eu nu eram prea încântat, căci gândul îmi zbura încă la țară. Pe toate străzile, forfotă mare de copii; în cele două librării, o mulțime de tată și de mame se îngrămădeau să cumpere ghiozdane cu curelușe, serviete și caiete, iar în fața școlii se înghesuia atâtă lume, încât omul de serviciu și gardianul se străduiau din răsputeri să elibereze poarta. Lângă ușa de la intrare am simțit că cineva mă atinge pe umăr; era învățătorul meu dintr-o două, vesel ca întotdeauna și cu părul roșcat zburlit, care-mi spuse:

– Prin urmare, Enrico, de azi ne despărțim pentru totdeauna?

Deși știam prea bine că aşa era, cuvintele lui m-au mâhnit. Am pătruns cu greu în școală. Doamne, domni, femei din popor, muncitori, ofițeri, bunici, femei de serviciu, toți ținând de o mâna copiilor și în cealaltă mâna certificatele de promovare, umpleau sala de la intrare și scările, într-un murmur de parcă ne aflam la intrarea în teatru. Am revăzut cu placere sala mare de la parter, cu ușile celor șapte clase, unde timp de trei ani îmi petrecusem aproape toate zilele. Era atâta lume! Învățătoarele umblau încocace și încolo. Învățătoarea mea din clasa întâi m-a salutat din ușa clasei și mi-a spus:

- Enrico, anul acesta te duci la etajul de sus; n-o să te mai văd nici măcar în trecere!

Directorul era înconjurat de femei necăjite că nu mai rămăseseră locuri și pentru copiii lor; mi s-a părut că avea barba mai albă decât anul trecut. Pe băieți i-am regăsit mai înalți și mai voinici. La parter, unde se și făcuse repartizarea elevilor, se aflau copilașii din clasa întâi primară, care nu voiau să intre în clasă, împotrivindu-se ca niște măgăruși; numai cu forță puteau fi trași înăuntru; unii din ei fugneau din bănci, iar alții, văzându-și părții că pleacă, începeau să plângă, așa că aceștia se vedea nevoiți să se întoarcă, fie ca să-i împace, fie să-i ia acasă, în timp ce învățătoarele rămâneau dez-nădăduite. Fratele meu mai mic a fost repartizat în clasa învățătoarei Delcati; eu, la învățătorul Perboni, sus, la etajul întâi. La ora zece eram toți în clasă – cincizeci și patru; doar vreo cincisprezece sau saisprezece fuseserăm colegi într-o două, printre care și Derossi, premiantul întâi de totdeauna. Atât de mică și de tristă mi se părea școala când mă găndeam la pădurile și munții unde îmi petrecusem vacanța de vară!

Mă găndeam și la învățătorul meu dintr-o două, atât de bun, care râdea mereu cu noi; mic, încât semăna cu un coleg de-al nostru. Îmi părea rău că nu-l mai văd în clasă, cu părul lui roșcat și zbârlit. Învățătorul nostru e înalt, fără barbă, cu părul cărunt și lung, cu o cută adâncă și dreaptă pe frunte, are vocea groasă și ne privește pe toți fix, unul după altul, vrând parcă să ne citească în adâncul sufletului; și nu râde niciodată. Eu îmi spuneam în sinea mea: „Asta-i abia prima zi. Încă nouă luni. Câte lecții, câte examene la sfârșit de lună, câtă strădanie!“ Simțeam într-adevăr nevoie de a o întâlni pe mama la ieșire. Am alergat să-i sărut mâna. Ea m-a întâmpinat cu:

– Curaj, Enrico! Vom învăța împreună.

M-am întors acasă mulțumit. Totuși, pe învățătorul meu cu zâmbetul acela bun și vesel nu-l mai am, și parcă școala nu mai e frumoasă ca înainte.

ÎNVĂȚĂTORUL NOSTRU

18, marți

După câte am văzut în dimineață asta, îmi place și noul învățător. În timp ce intram în clasă, cum el venise înaintea noastră la catedră, din când în când apărea în ușa clasei căte un fost elev de-al lui de anul trecut, ca să-l salute; apărea la ușă și, mai înainte de a trece mai departe, îl saluta:

– Bună ziua, domnule Perboni.

Unii intrau, îi întindeau mâna și ieșeau iute din clasă. Se vedea că țineau la el și ar fi fost bucuroși să le fie din nou profesor. El răspundeau:

– Bună ziua! și strângea mâinile celor ce-l salutau, dar nu se uita la niciunul. La fiecare salut, rămânea serios, cu cuta lui verticală și adâncă pe frunte, întors spre fereastră, cu privirea înspre acooperișul casei din față. Si, în loc să se bucure de saluturile acelea, părea că suferă din cauza lor. Apoi se uita la noi și ne privea unul după altul, atent.

Începând să dicteze, coborî de la catedră ca să se plimbe printre bănci, dar privirea îi căzu pe un băiat cu obrajii aprinși și plin tot de bubuițe. Înceta să dicteze, îi luă fața în mâini și-l privi, apoi îl întrebă ce avea și-i trecu o mână pe frunte, să vadă dacă-i fierbinte. În timpul acela, un băiat din spatele lui se ridică pe bancă și începu să facă pe marioneta. El se întoarse brusc. Băiatul se reașeză într-o clipă, rămânând înțepenit în bancă, cu fruntea plecată de rușine, în aşteptarea pedepsiei. Învățătorul îi puse o mână pe cap și-i spuse:

– Să nu mai faci asta niciodată!

Nimic altceva. Se întoarse la catedră și încheie dictarea. După ce termină, ne privi o clipă în tăcere. Apoi ne vorbi rar și calm, cu vocea lui groasă, dar caldă:

– Ascultați, copii! Avem de stat împreună un an. Să căutăm să-träim în bună înțelegere. Învățați și fiți cuminti! Eu nu am familie. Familia mea sunteti voi. Anul trecut mama mea încă trăia, acum a murit. Am rămas singur. Numai pe voi vă am pe lumea asta, nicio altă afecțiune, niciun alt gând decât voi. Voi trebui să fiți copiii mei. Așa cum țin eu la voi trebuie să țineți și voi la mine. Nu vreau să fiu silit să pedepsesc pe nimeni. Arătați-mi că sunteți băieți

cu suflet. Școala noastră va fi o familie, și voi veți fi mângâierea și mândria mea. Nu vă cer o promisiune cu glas tare; sunt convins că în inima voastră mi-ați și răspuns da. Și vă mulțumesc.

În momentul acela intră omul de serviciu al școlii și anunță sfârșitul. Am ieșit toți din bânci, în tăcere deplină. Băiatul care se suise pe bancă se apropie de învățător și-i spuse cu glas tremurat:

— Domnule învățător, vă rog să mă iertați.

Învățătorul îl sărută pe frunte și-i spuse:

— Bine, băiatul meu, nu-i nimic.

O NENOROCIRE

21, vineri

Anul a început cu o nenorocire. Azi-dimineață, mergând cu tata la școală, tocmai îi repetam și lui vorbele spuse ieri de învățător, când, deodată, am văzut strada plină de oameni, care se îngheșuiau în fața școlii. Tata prevăzu imediat:

— O nenorocire! Anul acesta începe rău!

Am intrat cu mare greutate. În sala cea mare se strânseseră o multime de părinti și de băieți, pe care învățătorii nu reușeau să-i bagă în clase, căci toți erau cu ochii înspre biroul directorului, de unde se auzea cineva spunând: „Bietul copil! Bietul Robetti!”

Deasupra capetelor, în fundul odăii pline de lume, se vedea coiful unui gardian și capul cheł al directorului. Apoi intră un domn cu pălărie înaltă, și toți spuseră:

— E doctorul.

Tatăl meu îl întrebă pe unul din învățători:

— Ce s-a întâmplat?

— I-a trecut roata peste picior, i se răspunse.

— I-a rupt piciorul, spuse un altul.

Era un băiat dintr-o două, care, în drum spre școală, pe strada Dora Grossa, văzuse un copil din clasa întâi primară cum cade în mijlocul străzii. Piciul scăpase pentru o clipă atenției mamei, iar în spatele lui, la câțiva pași, venea autobuzul, căt pe-aci să-l calcе. Alergase la el plin de curaj și, apucându-l cu putere, îl salvase de primejdie; în schimb, lui, nefiind destul de iute în mișcări să-și

retragă piciorul, i-l prinse una din roțile autobuzului. Era fiul unui căpitan de artillerie. În timp ce se povestea toate acestea, în sală intră o doamnă, străbătând mulțimea înnebunită: era mama lui Robetti, care fusese anunțată să vină. O altă doamnă alergă să-i întâmpine și, aruncându-și brațele de gâtul ei, izbucni în hohote de plâns. Amândouă năvăliră în biroul directorului, de unde se auzi apoi un strigăt disperat:

— Vai, Giulio, copilul meu! Băiatul meu!

În aceeași clipă, o trăsură se opri în fața porții, și puțin după aceea în sală apără directorul în brațe cu băiatul, care își sprijinea capul pe umărul lui, cu chipul alb ca varul și ochii închiși. Toți incremeniră în tăcere, nu se mai auzea decât plânsul în hohote al mamei. Directorul, palid și el, se opri o clipă și-l ridică pe băiat cu amândouă brațele ca să-l arate mulțimii. Și atunci, profesore și profesori, părinți și băieți murmură într-un singur glas:

— Bravo, Robetti! Bravo, biet copil!

Și-i trimisera sărutări; profesorele și băieții din jurul lui îi sărută mâinile și brațele. El deschise ochii și strigă:

— Servieta mea!

Mama copilașului salvat i-o arăta plângând și-i spuse:

— Ți-o aduc eu, ți-o aduc eu.

Și, între timp, o susținea pe mama rănitului, care-și acoperise fața cu mâinile. Ieșiră din școală, așezără cu grijă băiatul în trăsură, și trăsura porni. Atunci am intrat din nou toți, într-o tăcere deplină.

BAIATUL CALABREZ

22, sâmbătă

Ieri, în timp ce învățătorul ne dădea vesti despre sărmanul Robetti, condamnat să umble în cârje câtăva vremi, intră directorul cu un elev nou înscris, un băiat oacheș, foarte brun la față, cu părul negru, ochii mari și negri, cu sprâncenele stufoase și îmbrate, îmbrăcat de sus până jos în haine de culoare închisă, cu o curea de marochin negru în jurul taliei. După ce îi șopti ceva la ureche învățătorului, directorul se retrăse, lăsându-l pe băiat lângă el,

cu o privire speriată, cu ochii aceia mari și negri, cercetători, asupra noastră. Atunci învățătorul îl luă de o mână și se adresă clasei:

— Trebuie să fiți mulțumiți. Azi a intrat în școală un băiețel italian născut în Reggio Calabria, la peste șapte sute de kilometri de aici. Să-l iubiți ca pe un frate al vostru venit de departe! El s-a născut pe un pământ glorios, care a dăruit Italiei atâtia oameni iluștri și azi îi dă muncitorii viguroși și soldați viteji, într-o din cele mai frumoase regiuni ale patriei noastre, cu păduri nesfârșite și munți falnici, locuită de un popor viteaz și înzestrat. Iubiți-l, pentru că el să nu simtă că se află departe de orașul în care s-a născut, arătați-i că un băiat italian, în orice școală italiană ar pune piciorul, își va găsi pretutindeni frați de-a lui.

După ce ne spuse toate acestea, se ridică și însemnă pe harta Italiei, agățată de perete, punctul unde era Reggio Calabria. Apoi strigă cu glas tare:

— Ernesto Derossi! — cel care ia totdeauna premiul întâi.

Derossi se ridică.

— Vino aici! spuse învățătorul.

Derossi ieși din bancă, se îndreptă spre catedră și se opri acolo, în fața calabrezului.

— Tu, fiind primul din clasă, i se adresă învățătorul, îmbrățișează de bun sosit pe noul coleg în numele întregii clase. Îmbrățișarea fiului Piemontului dăruită fiului Calabriei.

Derossi îl cuprinse pe calabrez cu amândouă brațele, urându-i cu glasul său cristalin:

— Bine ai venit!

Iar celălalt îl sărută cu elan pe amândoi obrajii. Toți ceilalți aplaudară.

— Tăcere! strigă învățătorul. La școală nu se aplaudă!

Se vedea totuși cât era de mulțumit. și calabrezul era mulțumit. Învățătorul îi arăta locul și-l însoții până la bancă. Apoi adăugă:

— Să vă aduceți bine aminte de ceea ce vă spun! Pentru că acest fapt să se poată împlini — și anume: pentru că un băiat din Calabria să se simtă ca la el acasă în Torino, iar un băiat din Torino să se simtă ca la el acasă în Reggio Calabria, țara noastră a luptat timp de cincizeci de ani, și trei mii de italieni și-au pierdut viața. Voi trebui să vă respectați, să vă iubiți între voi; iar cel ce-l va jigni pe

acest băiat, pe colegul vostru, fiindcă nu e născut în provincia noastră, nu va mai fi demn să-și ridice vreodată ochii din pământ în fața steagului tricolor al țării.

De îndată ce calabrezul își luă locul în primire, vecinii săi și începură să se întreacă în a-i dărui tocuri cu penițe și poze, iar din ultima bancă i se trimise o marcă poștală din Suedia.

COLEGII MEI

25, martie

Băiatul care i-a trimis marca aceea calabrezului îmi place mai mult decât oricare altul. Îl cheamă Garrone, e cel mai mare din clasă. Are aproape paisprezece ani și capul mare, lat în spate. E bun; se vede după cum zâmbește; dar lasă impresia că-i mereu frământat de gânduri, ca un om în toată firea. Acum am ajuns să-mi cunosc mulți colegi. Îmi place și un altul, care se numește Coretti și poartă un pulover de culoarea cioclatei și o beretă din blană de pisică; totdeauna vesel, e fiul unui vânzător de lemn, fost soldat în războiul din 1866, în regimentul prințului Umberto; se spune că are trei medalii. Mai este micuțul Nelli, un biet cocoșat, plăpând și cu față suptă. Mai este altul foarte bine îmbrăcat, care-și pigulește întruna hainele de scame; poartă numele Votini. În banca din fața mea este un băiat pe care toți îl strigă „micul zidar“, fiindcă tatăl lui e zidar: o figură rotunjoară ca un măr, cu un nas ca o bilă. Are o dibăcie cu totul deosebită de a face botișor de iepure, și toți îl roagă să facă „botișor de iepure“ și râd; poartă o șapcă moale, pe care o ține motolitolă în buzunar, ca pe o batistă. Lângă „micul zidar“ stă Garoffi: lung și subțire, cu nasul coroiat de cuciulea și ochii foarte mici, face tot felul de negoțuri cu penițe, poze, cutii de chibrituri și își scrie lecțiile pe unghii, ca să le citească pe ascuns. Mai este apoi un domnișor, Carlo Nobis, cu un aer foarte îngâmfat. Stă între doi băieți care îmi sunt foarte simpatici: fiul unui fierar, vârât că într-un sac într-o haină de-i ajunge până la genunchi și care e palid de pare bolnav; totdeauna arată o expresie speriată și nu râde niciodată; are părul roșcat și un braț mort pe care îl poartă atârnat cu ceva de gât. Tatăl lui a plecat în America, iar mama lui vinde tot felul

de zarzavaturi și verdețuri. În clasă este și un tip ciudat, vecinul meu Respedin stânga, Stardi, mic și îndesat, cu gâtul atât de scurt, de parcă nu l-ar avea, un îmbufnat care nu scoate o vorbă cu nimeni și care cred că înțelege puțin, deși stă atent la profesor fără să clipească măcar, cu fruntea încruntată și dinții strânși, și care, dacă e întrebat în timp ce vorbește învățătorul, prima și a doua oară nu răspunde, iar a treia oară trage o lovitură de picior. Lângă el are o figură obraznică și răutăcioasă, care se numește Franti și a fost dat afară dintr-altă școală. Mai sunt și doi frați, îmbrăcați la fel, care seamănă ca două picături de apă, și amândoi poartă câte o beretă gen calabrez, cu câte o pană de fazan. Dar cel mai frumos dintre toți, cel mai intelligent, care va fi, fără îndoială, cel dintâi și anul acesta, este Derossi; și învățătorul, care și-a și dat seama de acest lucru, îl ascultă tot timpul. Totuși, eu jin la Precossi, fiul fierarului, cel cu haina aceea lungă, palid, de pare bolnăvior; unii spun că tatăl lui îl bate; este foarte timid și de câte ori întrebă sau atinge pe cineva, spune: „Scuză-mă“, și se uită cu o privire bună și tristă.

Garrone însă este cel mai mare și cel mai bun.

O FAPȚĂ GENEROAȘĂ

26, miercuri

Azi-dimineață am avut o ocazie fericită de a-l cunoaște mai bine pe Garrone. Când am intrat în școală, ce-i drept, cam târziu, deoarece mă oprise învățătoarea mea din clasa întâi ca să mă întrebe la ce oră putea veni acasă la noi, într-o vizită, învățătorul nostru nu venise încă, și trei-patru băieți îl chinuiau pe bietul Crossi, cel cu părul roșcat, care are un braț mort și a cărui mamă vinde verdețuri și zarzavaturi. Îl provocau împingându-l cu riglele, și aruncau în obraz coji de castane, îl strigau „schilodul“ și „monstrul“, împingându-l batjocoritor, în brațul lui atârnat de gât. și el, singur-singurel în fundul băncii, stătea pierit și-i asculta, privind când la unul, când la altul, implorându-i cu privirea să-i dea pace. Dar ceilalți îl batjocoreau din ce în ce mai înverșunați, în timp ce el începea să tremure și să devină roșu de mânie. Deodată, Franti,

obrăzniciatura clasei, se sui pe o bancă, imitând-o pe mama lui Crossi cu două coșuri pe brațe când venea să-l aştepte pe băiatul ei la poartă; acum nu mai venea, căci era bolnavă. Atunci, Crossi își pierdu mintile și, apucând o călimară, o azvârli cu toată puterea în direcția capului lui Franti; dar acesta, smecher, se aplecă, iar călimara nimeri tocmai în pieptul învățătorului care intra chiar în clipa aceea.

Toți fugiră la locurile lor și făcură brusc liniște, tare speriați.

Învățătorul, palid, se sui la catedră și întrebă cu voce înfuriată:

– Cine a fost?

Nimeni nu răspunse.

Învățătorul mai strigă o dată, ridicând și mai mult glasul:

– Cine a fost?

Atunci Garrone, înduioșat de situația bietului Crossi, se ridică brusc și spuse cu glas hotărât:

– Eu.

Învățătorul se uită la el, se uită la elevii uimiți; apoi, cu un glas calm:

– Nu ești tu!

Și, după o clipă:

– Vinovatul nu va fi pedepsit! Să se ridice!

Crossi se ridică și, plângând, spuse:

– Mă loveau, mă luau în bătaie de joc, mi-am pierdut mintile... am aruncat...

– Așază-te în bancă! spuse învățătorul. Să se ridice în picioare cei care l-au provocat.

Se ridică patru, cu capul plecat.

– Voi, spuse învățătorul, ați jignit pe un coleg de-al vostru, care nu v-a provocat cu nimic, ați râs pe seama unui copil nefericit, ați dat într-o ființă plăpândă, care nu se poate apăra. Ați comis o faptă din cele mai josnice, mai rușinoase din câte pot păta onoarea unei creațuri umane. Lașilor!

După ce spuse toate acestea, coborî printre bănci, puse o mână sub bărbia lui Garrone, care stătea cu capul în jos, și, ridicându-i fața, îl fixă în ochi și ii spuse:

– Tu ești un suflet nobil.

Garrone, profitând de moment, șopti nu știi ce vorbe la urechea învățătorului și, întorcându-se spre cei patru vinovați, le spuse scurt și aspru:

—Vă iert!

ÎNVĂȚATOAREA MEA DIN CLASA ÎNTÂI

27, joi

Învățătoarea mea și-a ținut săgăduiala și azi a venit la noi acasă, dar tocmai când ne pregăteam să plecăm cu mama la o femeie săracă, recomandată de gazetă, ca să-i ducem niște rufe. Nu mai venise de un an în casa noastră. Toți ne-am arătat bucuria când am văzut-o. Neschimbătă — tot micuță, cu un voal verde în jurul părăriei, îmbrăcată fără mari pretenții, prost pieptănată, fiindcă nu are timp să se dichisească după toate regulile artei; parcă e ceva mai palidă decât anul trecut, cu câteva fire de păr alb, și tușește întruna. Mama i-a spus:

—Și cu sănătatea, scumpă doamnă, cum mai merge? Nu vă îngrijiți cum ar trebui!

—Ei, nu contează, a răspuns ea cu un zâmbet vioi și totodată melancolic.

—Vorbiți întruna cu băieții dumneavoastră, a adăugat mama, vă obosiți prea mult cu ei.

E adevărat — tot timpul i se aude vocea. Îmi aduc aminte de perioada când eram în clasa ei; vorbește mereu, vorbește pentru ca băieții să fie continuu atenți și nu stă o clipă pe scaun. Eram foarte sigur că avea să vină la noi, deoarece nu-și uită niciodată foștii elevi; își amintește de numele lor ani în sir. În zilele de examen de la sfârșitul lunii, aleargă la director să-l întrebe ce note au avut; îi așteaptă la ieșire și le cere să-i arate compunerile, ca să vadă dacă au făcut progrese; și mulți elevi de la gimnaziu, băieți care poartă acum pantaloni lungi și ceas, se duc încă la ea.

Azi se întorcea frântă de oboseală de la Pinacotecă, unde-i însoțise pe elevii ei, ca și în anii trecuți, când îi ducea în fiecare joi, pe toți, la câte un muzeu, unde le explica fizicele lucruri. Biata învățătoare, e și mai slăbită. Totuși, e mereu vioaie, totdeauna când

vorbește de școala ei prinde vigoare. A vrut să revadă pătuțul unde mă văzuse foarte bolnav cu doi ani în urmă, dar unde acum doarme fratele meu; l-a privit îndelung, fără să poată vorbi. A fost nevoie să plece iute, ca să poată vizita și pe un băiat din clasa ei, fiul unui șelar, bolnav de pojar, plus că mai avea o sumă de pagini de parcurs și, mai mult, de dat o lecție particulară de aritmetică unei negustorii, până nu se înnopta.

—Ei, Enrico, mi-a spus înainte de a pleca, mai tii la învățătoarea ta, acum, când ești în stare să rezolvi singur probleme dificile și să faci compozиții lungi?

M-a sărutat și, de jos, de la scară, mi-a mai strigat:

—Să nu mă uiti, Enrico!

Niciodată, buna mea învățătoare, niciodată nu te voi uita! și când voi fi mare îmi voi reaminti de tine și voi veni să te vizitez în mijlocul elevilor tăi. Și, de câte ori voi trece pe lângă școală și voi auzi glasul unei profesore, mi se va părea că aud glasul tău și gândul îmi va zbura la cei doi ani petrecuți în clasa ta, unde am învățat atâtea lucruri, unde te-am văzut de atâtea ori suferindă și istovită, dar totdeauna foarte grijuie față de noi, totdeauna indulgentă, disperată când vreunul din noi căpăta câte o greșită deprindere a degetelor la scris, emociionată când ne puneau întrebări inspectorii, fericită când ne pricepeam să le răspundem, mereu bună și afectuoasă, ca o adevărată mamă. Niciodată, niciodată nu te voi uita, învățătoarea mea dragă!

INTR-O MANSARDĂ

28, vineri

Aseară, împreună cu mama și cu sora mea, Silvia, ne-am dus cu pachetul cu rufe la femeia aceea sărmănată, recomandată de ziare. Eu țineam pachetul, Silvia avea ziarul unde erau inițialele numelui și adresa. Am urcat până sub acoperișul unei clădiri înalte. Pe un corridor lung erau o mulțime de uși. Mama a bătut la ultima. Ne-a deschis o femeie încă Tânără, blondă, cu un aer extenuat, pe care mi s-a părut că-o văzuse și altă dată cu aceeași basma albastruie pe cap.